

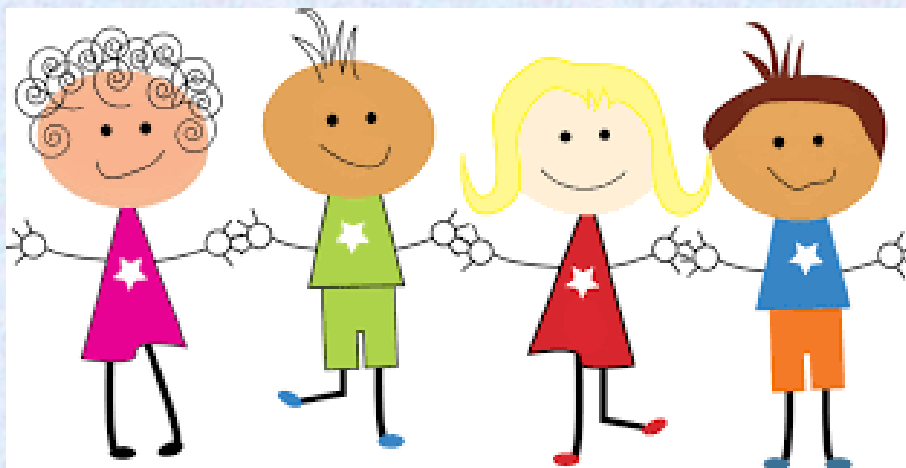
Διεξαγωγή έρευνας στα δημόσια σχολεία: Τι πρέπει να γνωρίζουν οι ερευνητές

*Ημερίδα «Δεοντολογία και Ηθική στην
Εκπαιδευτική Έρευνα: όταν
οι συμμετέχοντες είναι μαθητές»*

*Δρ Γιασεμίνα Καραγιώργη
Προϊσταμένη ΚΕΕΑ,
9 Νοεμβρίου 2017*

- **Εκπαιδευτική έρευνα**
 - συστηματική συλλογή και ανάλυση των δεδομένων **σε σχέση με τις διαδικασίες εκπαίδευσης και μάθησης**, τις αλληλεπιδράσεις, και τα πλαίσια (οργανισμοί) που επηρεάζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα
 - **διάφορα ερευνητικά πεδία**, π.χ. κοινωνιολογία, ψυχολογία
 - **με παιδιά**, εκπαιδευτικούς, διευθυντές

Βασική αρχή

- Τα παιδιά τυγχάνουν προστασίας, σύμφωνα με την ηλικία και τις αναπτυσσόμενες ικανότητές τους.

Παραδοχή 1: Οι μαθητές (κάτω των 18) θεωρούνται παιδιά

Νομικό πλαίσιο

- **Παιδί (child):** Κάθε ανθρώπινο ον κάτω από την ηλικία των 18, εκτός και αν η νομοθεσία προβλέπει διαφορετικά (United Nations Convention on the Rights of the Child/UNCRC, Άρθρο 1)
- **Νεαρό άτομο (youth):** Ηλικία των 15 με 24 ετών (UNCRC)

Διαφορετικότητα

- Ατόμων (εμπειρίες ζωής-νόμος, κουλτούρα, συνήθεια)
- Πλαισίου (κοινωνικο-οικονομικοί και πολιτικοί παράγοντες)

Ηλικία

Παραδοχή 2: Οι μαθητές έχουν αναπτυσσόμενες ικανότητες

Νομικό πλαίσιο

- [...] evolving capacities (United Nations Convention on the Rights of the Child/UNCRC, Άρθρο 5)

Ανάπτυξη

Διαφορετικότητα

- Σημαντικό το συγκείμενο ως προς την ικανότητα των παιδιών να λαμβάνουν αποφάσεις

Η ηθική έρευνα με παιδιά και νεαρά άτομα σημαντική, ανεξαρτήτως πλαισίου

- κοινωνίες όπου η ταυτότητα και η φωνή του παιδιού είναι συνδεδεμένα στενά με την οικογένεια και την κοινότητα

ΚΑΙ

- κοινωνίες όπου κυριαρχεί ο ατομικισμός και η ανεξαρτησία του ατόμου

ΟΧΙ εύκολες λύσεις/προσεγγίσεις

Η δική μας προσέγγιση

Προστατευτική

Τα παιδιά αποτελούν ευάλωτη ομάδα πληθυσμού και χρειάζονται προστασία

Συμμετοχική

Τα παιδιά διαθέτουν ικανότητες και έχουν δικαιώματα συμμετοχής

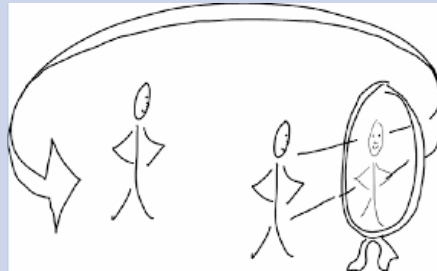

A. Αναστοχαστική Ηθική Διάσταση (reflexivity)

Λήψη αποφάσεων από ερευνητές για διαχείριση ζητημάτων ηθικής στην έρευνα με παιδιά

Δυνατότητα των ανθρώπων να συνειδητοποιούν τις πράξεις τους

Phillips, B. (1988). Toward a reflexive sociology. *The American Sociologist*, 19(2), 138-151

- Διαθεματικές/Διαπολιτισμικές προσεγγίσεις
- Λύση προβλήματος-Δεξιότητα και αρετή να απομακρύνεται κάποιος από κάτι που κάνει και να αναστοχάζεται ως προς αυτό στο οποίο εμπλέκεται, ωσάν αυτό να αποτελεί πρόβλημα - Emslie, M. (2009). *Researching reflective practice: a case study of youth work education*. *Reflective Practice*, 10(4), 417-427
- Σημαντικές: Γνώσεις, πεποιθήσεις, παραδοχές, αξίες, στάσεις, εμπειρίες ερευνητών

B. Κανονιστική Συμμόρφωση

Καθορισμένο πλαίσιο κανόνων για καλή/ασφαλή έρευνα

- Βασικές αρχές ηθικής και ερευνητικής δεοντολογίας
- Σεβασμός δικαιωμάτων και προστασίας των συμφερόντων των συμμετεχόντων στην έρευνα

Διαδικασία Υποβολής Αιτήματος για Διεξαγωγή Έρευνας στο Δημόσιο Σχολείο

1. Υποβολή αίτησης (ΑΣΕ) μέσω ΚΕΕΑ
2. Γνωμοδότηση ΚΕΕΑ
3. Έγκριση αρμόδιας Διεύθυνσης (ΔΔΕ, ΔΜΕ, ΔΜΤΕΕ)

1. Υποβολή αίτησης

The screenshot displays the website of the Cyprus Pedagogical Institute (KEEA). The header includes the logos of the Ministry of Education and Culture and the Pedagogical Institute, along with navigation links for Webmail, Personal PI, and a search bar. A secondary navigation bar contains links for 'Χάρτης Ιστοχώρου', 'Αποποίηση', and 'Επικοινωνία'. A dropdown menu is open, showing 'Τομέας Επιμόρφωσης', 'Τομέας Εκπαιδευτικής Τεκμηρίωσης', and 'Τομέας Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας', with 'ΥΑΠ' and 'ΚΕΕΑ' also visible. The main content area is titled 'Αίτηση για διεξαγωγή έρευνας' and is circled in green. It contains a sidebar with a menu where 'Αίτηση για διεξαγωγή έρευνας' is selected. The main text is organized into two sections: '1. Αίτηση για διεξαγωγή Έρευνας' and '2. Υποβολή Συνοπτικού Δελτίου Έρευνας (Μετά την ολοκλήρωση της Έρευνας)'. Section 1 includes sub-points 1.1 and 1.2, with 1.1 listing 'Οδηγίες και Συχνές Ερωτήσεις'. Section 2 includes a note that the application must be in Greek.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ
CYPRUS MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
CYPRUS PEDAGOGICAL INSTITUTE

Webmail • Προσωπικό ΠΙ

EL EN Κυριακή, 5 Νοεμβρίου 2017

Χάρτης Ιστοχώρου | Αποποίηση | Επικοινωνία αναζήτηση...

Τομέας Επιμόρφωσης ▼ Τομέας Εκπαιδευτικής Τεκμηρίωσης ▼ Τομέας Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας ▼ ΥΑΠ ▼ ΚΕΕΑ

Οικοσελίδα ▶ ΚΕΕΑ ▶ Αίτηση για διεξαγωγή έρευνας

ΚΕΕΑ

Αίτηση για διεξαγωγή έρευνας

Το Κέντρο Έρευνα
Ερευνητική κουλτούρα
Αξιολόγηση
Αίτηση για διεξαγωγή έρευνας
Ανακοινώσεις
Επικοινωνία

Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Οικοσελίδα
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο
Τομείς
Προγράμματα - Σεμινάρια
Συνέδρια - Ημερίδες

Αίτηση για διεξαγωγή έρευνας

1. Αίτηση για διεξαγωγή Έρευνας

1.1 Πριν προχωρήσετε σε υποβολή αίτησης μελετήστε προσεκτικά:

- Τις [Οδηγίες](#) και
- Τις [Συχνές Ερωτήσεις](#)

1.2 [Υποβολή αίτησης για διεξαγωγή Έρευνας](#)

*Σημείωση: Η γλώσσα υποβολής της αίτησης είναι τα **Ελληνικά**.*

2. Υποβολή Συνοπτικού Δελτίου Έρευνας (Μετά την ολοκλήρωση της Έρευνας)

Σύμφωνα με το Αναλυτικό Σχέδιο Έρευνας (ΑΣΕ) που έχει υποβληθεί στο ΚΕΕΑ και εγκριθεί από την αντίστοιχη Διεύθυνση του ΥΠΠ, ο ερευνητής υποχρεούται να κοινοποιήσει τα ερευνητικά αποτελέσματα της έρευνας που έχει διεξαχθεί στο ΥΠΠ.

Ως εκ τούτου, σε εύλογο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση της έρευνας (1 μήνας) και σύμφωνα με χρονοδιάγραμμα που υποβάλλει ο ερευνητής, αναμένεται η υποβολή από τον ερευνητή Συνοπτικού Δελτίου Έρευνας (ΣΔΕ) σε ηλεκτρονική

II-Αναλυτικό Σχέδιο Έρευνας

Περιεχόμενο της έρευνας

1. Τίτλος

2. Σκοπός - ερευνητικά ερωτήματα / υποθέσεις

3. Χρησιμότητα - αναγκαιότητα της έρευνας

Μεθοδολογία της έρευνας

1. Διαδικασία συλλογής δεδομένων

2. Δειγματοληψία

3. Ερευνητικά εργαλεία (συνοπτική περιγραφή)

4. Χρόνος απασχόλησης

Χρονοδιαγράμματα

1. Χρονική περίοδος συλλογής δεδομένων

2. Αναμενόμενη ημερομηνία υποβολής αποτελεσμάτων

(π.χ. 30/11/2012)

ΑΣΕ

Δ. Θέματα ηθικής και ερευνητικής δεοντολογίας

1. Μέτρα που λήφθηκαν

α. Συνειδητή συναίνεση για συμμετοχή στην έρευνα		Ναι	Όχι	Δεν ισχύει
Όταν οι συμμετέχοντες είναι ενήλικες:				
1.	Έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για την ενημέρωση των συμμετεχόντων σχετικά με: το σκοπό της έρευνας, τις διαδικασίες συλλογής δεδομένων, το περιεχόμενο των εργαλείων συλλογής δεδομένων και τον απαιτούμενο χρόνο για τη συλλογή των δεδομένων;	☐	☐	☐
2.	Έχει ληφθεί πρόνοια για ενημέρωση των συμμετεχόντων σχετικά με την εθελοντική συμμετοχή τους στην έρευνα;	☐	☐	☐
3.	Έχει ληφθεί πρόνοια για ενημέρωση των συμμετεχόντων σχετικά με το δικαίωμα απόσυρσης από την έρευνα οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμήσουν;	☐	☐	☐
4.	Προτίθεστε να εξασφαλίσετε τη συγκατάθεσή τους για την καταγραφή των δεδομένων (π.χ. μαγνητοφώνηση, βιντεοσκόπηση) πριν τη διεξαγωγή της έρευνας;	☐	☐	☐
Όταν οι συμμετέχοντες είναι μαθητές:				
5.	Προτίθεστε να εξασφαλίσετε γραπτή συγκατάθεση από τους γονείς/κηδεμόνες των παιδιών για τη συμμετοχή τους στην παρούσα έρευνα;	☐	☐	☐
6.	Έχει ληφθεί πρόνοια για ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων για τον σκοπό της έρευνας, τις διαδικασίες συλλογής δεδομένων, το περιεχόμενο των εργαλείων συλλογής δεδομένων και τον απαιτούμενο χρόνο για τη συλλογή των δεδομένων;	☐	☐	☐
7.	Έχει ληφθεί πρόνοια για ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων ότι η συμμετοχή των παιδιών τους στην έρευνα είναι εθελοντική;	☐	☐	☐
8.	Έχει ληφθεί πρόνοια για ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων σχετικά με το δικαίωμα απόσυρσης του παιδιού τους από την έρευνα οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμήσουν χωρίς οποιοδήποτε συνέπειες για το παιδί;	☐	☐	☐
9.	Προτίθεστε να εξασφαλίσετε γραπτή συγκατάθεση των γονέων/κηδεμόνων για την καταγραφή των δεδομένων (π.χ. μαγνητοφώνηση, βιντεοσκόπηση), πριν τη διεξαγωγή της;	☐	☐	☐
10.	Στην περίπτωση συνέντευξης/προσωπικής επαφής με το παιδί, έχει ληφθεί πρόνοια για την παρουσία εκπαιδευτικού του σχολείου στη συνέντευξη;	☐	☐	☐
11.	Έχει ληφθεί πρόνοια για ενημέρωση των ίδιων των παιδιών για τον σκοπό και το περιεχόμενο της έρευνας;	☐	☐	☐
12.	Έχει ληφθεί πρόνοια για ενημέρωση των παιδιών ότι η συμμετοχή τους στην έρευνα είναι εθελοντική;	☐	☐	☐
β. Πρόσβαση στις σχολικές μονάδες				
13.	Έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για ενημέρωση της διεύθυνσης του σχολείου για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας;	☐	☐	☐
14.	Έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για ενημέρωση του εκπαιδευτικού προσωπικού του σχολείου για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας;	☐	☐	☐
γ. Πιθανή έκθεση σε σωματικό ή ψυχολογικό κίνδυνο				
15.	Έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε η μεταχείριση των υποκειμένων της έρευνας να γίνεται με τον ελάχιστο δυνατό κίνδυνο, ώστε να μην κινδυνεύσει η σωματική τους ακεραιότητα ή η ψυχική τους υγεία;	☐	☐	☐
16.	Η έρευνα προβαίνει σε έκθεση των υποκειμένων σε κατάλληλα για την ηλικία τους ερεθίσματα (π.χ. το περιεχόμενο των εργαλείων συλλογής δεδομένων είναι κατάλληλο);	☐	☐	☐
17.	Η έρευνα προβαίνει σε έκθεση των υποκειμένων σε κατάλληλα για την ιδιότητά τους (π.χ. γονείς, εκπαιδευτικούς) ερεθίσματα;	☐	☐	☐
δ. Προστασία ανωνυμίας και δεδομένων				
18.	Έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία της ανωνυμίας των συμμετεχόντων;	☐	☐	☐
19.	Έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα για τη φύλαξη των δεδομένων που θα συλλεχθούν στα πλαίσια της παρούσας έρευνας;	☐	☐	☐
20.	Έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε τα δεδομένα που θα συλλεγούν να μη χρησιμοποιηθούν για οποιοδήποτε άλλο σκοπό;	☐	☐	☐
ε. Ενημέρωση συμμετέχοντα για τα αποτελέσματα της έρευνας				
21.	Έχει ληφθεί πρόνοια για ενημέρωση των συμμετεχόντων σχετικά με τα αποτελέσματα της έρευνας;	☐	☐	☐
1β. Αποιολόγηση σημείων «Όχι» 				

- Αίτημα (ΑΣΕ)
 - Οι ερευνητές δεσμεύονται ότι οι πληροφορίες που παρέχονται είναι πλήρεις και ακριβείς
- Επισυνάπτονται
 - Όλα τα έγγραφα που αφορούν στη διεξαγωγή της έρευνας:
 - Τα ερευνητικά εργαλεία (π.χ. ερωτηματολόγια, ατζέντα συνέντευξης, κλείδα παρατήρησης)
 - Τα έντυπα πληροφόρησης/συναίνεσης
 - Το υποστηρικτικό υλικό (όχι ενδεικτικό) για μαθητές/εκπαιδευτικούς

Ερευνητικά Εργαλεία

- Εάν είναι **ηλεκτρονικά** και δεν υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση,
 - είναι υποχρέωση του ερευνητή να τα παραχωρήσει (π.χ. print screens).
- Εάν προέρχονται από **μετάφραση ή προσαρμογή** υφιστάμενων εργαλείων,
 - κατατίθενται τα πρωτότυπα και η σχετική αναφορά.
- Εάν είναι **σταθμισμένα** ή τίθενται θέματα πνευματικών δικαιωμάτων (copyright) για τη χρήση τους (π.χ. Wisc - III),
 - υποβάλλεται πλήρης βιβλιογραφική αναφορά και περιγραφή τους.
- Σε περιπτώσεις **φοιτητών**,
 - γραπτή έγκριση για καταλληλότητα από επιβλέποντα καθηγητή.

2. Γνωμοδότηση ΚΕΕΑ

- Μελέτη και αξιολόγηση αίτησης εντός 10 εργάσιμων ημερών
- Διευκρινιστικές ερωτήσεις μέσω ηλ. ταχυδρομείου
- Ετοιμασία γνωμοδότησης και προώθηση στην αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠΠ (ΔΔΕ, ΔΜΕ, ΔΜΤΕΕ)

1. Σκοπός -ερευνητικά ερωτήματα/υποθέσεις

Δεν υπάρχουν παρατηρήσεις.

2. Χρησιμότητα-αναγκαιότητα της έρευνας

Δεν υπάρχουν παρατηρήσεις.

3. Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Δεν υπάρχουν παρατηρήσεις.

4. Δειγματοληψία

Δεν υπάρχουν παρατηρήσεις.

5. Ερευνητικά εργαλεία

Δεν υπάρχουν παρατηρήσεις.

6. Χρόνος απασχόλησης

Δεν υπάρχουν παρατηρήσεις.

7. Χρονική περίοδος έρευνας και αναμενόμενος χρόνος αποτελεσμάτων

Δεν υπάρχουν παρατηρήσεις.

8. Θέματα ηθικής και ερευνητικής δεοντολογίας

Δεν υπάρχουν παρατηρήσεις.

9. Εισήγηση ΚΕΕΑ

9. Εισήγηση ΚΕΕΑ

Η έρευνα να προχωρήσει ως έχει για υλοποίηση

√

Η έρευνα να προχωρήσει για υλοποίηση, νοουμένου ότι θα γίνουν οι αλλαγές/τροποποιήσεις/εισηγήσεις που επισημαίνονται πιο πάνω

Η αίτηση για έρευνα να υποβληθεί ξανά αφού ληφθούν υπόψη τα πιο πάνω

3. Εξασφάλιση έγκρισης

- Η αρμόδια Διεύθυνση ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για την έγκριση του αιτήματός τους μέσω ταχυδρομείου.

Μετά την εξασφάλιση της άδειας, οι ερευνητές δεσμεύονται να:

- προσκομίσουν όλα τα απαραίτητα έγγραφα στις διευθύνσεις των σχολείων, από όπου πρέπει επίσης να εξασφαλίσουν άδεια για πρόσβαση στη σχολική μονάδα.
- διεξάγουν την έρευνα σύμφωνα με το πρωτόκολλο στο ΑΣΕ που έχουν υποβάλει και να επιβλέψουν την ερευνητική δραστηριότητα, ώστε να διασφαλίσουν τα δικαιώματα, την υγεία, την ασφάλεια και την ευημερία των συμμετεχόντων.
- υποβάλουν τα αποτελέσματά τους στο ΥΠΠ σε εύλογο χρονικό διάστημα μετά την ολοκλήρωση της έρευνας - Συνοπτικό Δελτίο Έρευνας (ΣΔΕ)

Αναλυτικά Σχέδια Έρευνας

- Συντριπτική πλειοψηφία από προπτυχιακούς ή μεταπτυχιακούς φοιτητές (στο πλαίσιο των σπουδών τους)
- Εξετάζονται και εγκρίνονται σε πολύ περιορισμένο χρονικό διάστημα
- Περισσότερα από 200 το χρόνο

Ηλεκτρονική Διαχείριση

- Ενημέρωση ερευνητών για τα στάδια γνωμοδότησης
- Ηλεκτρονική επικοινωνία μεταξύ λειτουργών ΚΕΕΑ καθώς και μέσω ΚΕΕΑ/Διευθύνσεων, μέσω βάσης δεδομένων
- Τράπεζα δεδομένων με προτάσεις για διεξαγωγή έρευνας

1. Μεθοδολογικός σχεδιασμός

- Οι βασικές αρχές που διέπουν την ηθική έρευνα **με παιδιά και νεαρά άτομα** δεν διαφέρουν από αυτές που εφαρμόζονται σε **έρευνα με ανθρώπους** γενικότερα.
 - Βασικοί κανόνες δεοντολογίας

- **Τρεις βασικές αρχές ηθικής** στην έρευνα με παιδιά και νεαρά άτομα
 - Σεβασμός
 - Όφελος
 - Δικαιοσύνη

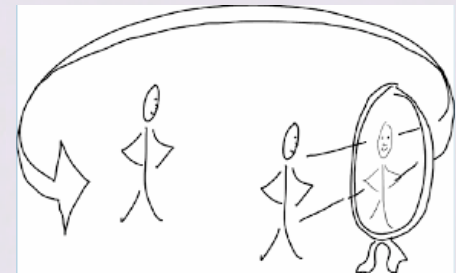

1. Σεβασμός

- Εκτίμηση παιδιού/πλαισίου ζωής
 - Ο ερευνητής να γνωρίζει ποιο είναι το παιδί, σε ποιο πολιτισμικό πλαίσιο ζει και πώς η κουλτούρα διαμορφώνει τις εμπειρίες, δυνατότητες και προοπτικές του.
- Τρία ζητήματα:
 - Αξιοπρέπεια-Ευημερία-Δικαιώματα (παιδιών να τυγχάνουν κατάλληλης διερεύνησης)
- Ενσωματώνεται σε αποφάσεις/δράσεις ερευνητών
 - ως προς φύση/συνθήκες εμπλοκής μαθητών στην έρευνα, ανεξαρτήτως αντικειμένου (έρευνας), χώρου, μεθοδολογικού προσανατολισμού

2. Όφελος

- Όχι ‘κακό’
 - Ρίσκο μικρό ή ελάχιστο
 - Αρνητικές επιπτώσεις της έρευνας στη ζωή των παιδιών, στην ταυτότητα τους και στην αίσθηση του ‘ανήκειν’
- ‘Καλό’
 - Ξεκάθαρα οφέλη που θα προκύψουν
 - Βελτιώνει την κατάσταση, τα δικαιώματα και την ευημερία των παιδιών (κοινωνική ομάδα, όχι άτομα)

3. Δικαιοσύνη

- Σχέση ερευνητή/παιδιού-Διάλογος (διαφορές εξουσίας)
 - Σε περιπτώσεις συνεντεύξεων ή ερευνών όπου δίνονται οδηγίες από ενήλικες, τα παιδιά -που ταυτίζονται με τους 'μαθητές' -μπορεί να αισθάνονται ότι πρέπει να συμπεριφερθούν με τον τρόπο που θέλει ο ενήλικας ερευνητής (που ταυτίζεται με τον 'εκπαιδευτικό') ή να πουν αυτά που περιμένει να ακούσει (Phelan & Kinsella, 2013).
- Δίκαιη μεταχείριση παιδιών και ισορροπημένη διανομή οφέλους έρευνας
 - Ποια παιδιά συμμετέχουν/αποκλείονται;
- Ισορροπία:
 - Υποτιθέμενα οφέλη έρευνας-Υποχρεώσεις για συμμετέχοντες

2. Καταλληλότητα ερευνητικών εργαλείων

- Χρήση κατάλληλης γλώσσας

- που να ανταποκρίνεται στο επίπεδο των συμμετεχόντων

Παράδειγμα: Όσον αφορά στις εικόνες για τα εργαλεία των παιδιών, υπάρχει μια έντονη φωτογραφία ενός παιδιού ματωμένου που έχει το κεφάλι του τυλιγμένο με επιδέσμους που είναι δυνατόν να ενοχλήσει τα μικρά παιδιά ηλικίας 3-5 χρόνων και να προκαλέσει σε αυτά συναισθήματα φόβου και αγωνίας. Θα ήταν καλό ο ερευνητής να την αλλάξει.

- επιμέλεια

Παράδειγμα: Επίσης, καλό θα ήταν ο ερευνητής να διορθώσει ορθογραφικά (π.χ. τονισμός λέξεων, μονοσύλλαβες-πολυσύλλαβες λέξεις, διπλός τονισμός, τελικό «ν», ιδιαίτερα στο αρσενικό γένος) και τυπογραφικά λάθη (π.χ. αισθάνοται).

- Κατάλληλη έκταση

- όχι εκτεταμένη δέσμευση χρόνου

Παράδειγμα: Ο σκοπός της παρούσης έρευνας είναι η ανίχνευση του αντίκτυπου του μαθήματος της ιστορίας κάτω από τις διαφορετικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις σε κοινωνίες που έχουν υποστεί σύγκρουση και η ανίχνευση εθνικών στερεοτύπων που συνδέονται με τη διαμόρφωση της ιστορικής σκέψης σε διάφορες ηλικιακές ομάδες.

ΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΗ

14. Και σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ή διαφωνείτε με.. «Όταν σκέφτομαι τους Τουρκοκύπριους θέλω να....»: ΔΕΙΞΕ ΚΑΡΤΑ

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα	ΔΑ
1. Τους πολεμήσω	1	2	3	4	5	9
2. Περάσω χρόνο μαζί τους	1	2	3	4	5	9
3. Να μείνω μακριά τους	1	2	3	4	5	9
4. Να τσακωθώ μαζί τους	1	2	3	4	5	9
5. Τους υπερασπιστώ	1	2	3	4	5	9
6. Γίνω φίλος τους	1	2	3	4	5	9
7. Τους αποφύγω	1	2	3	4	5	9
8. Τους εναντιωθώ	1	2	3	4	5	9

II. Στα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν (ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις) θα πρέπει:

(α) Να γίνεται μια σύντομη αναφορά στον σκοπό της έρευνας και τα πιθανά οφέλη

(β) Να περιλαμβάνονται οι πιο κάτω δηλώσεις:

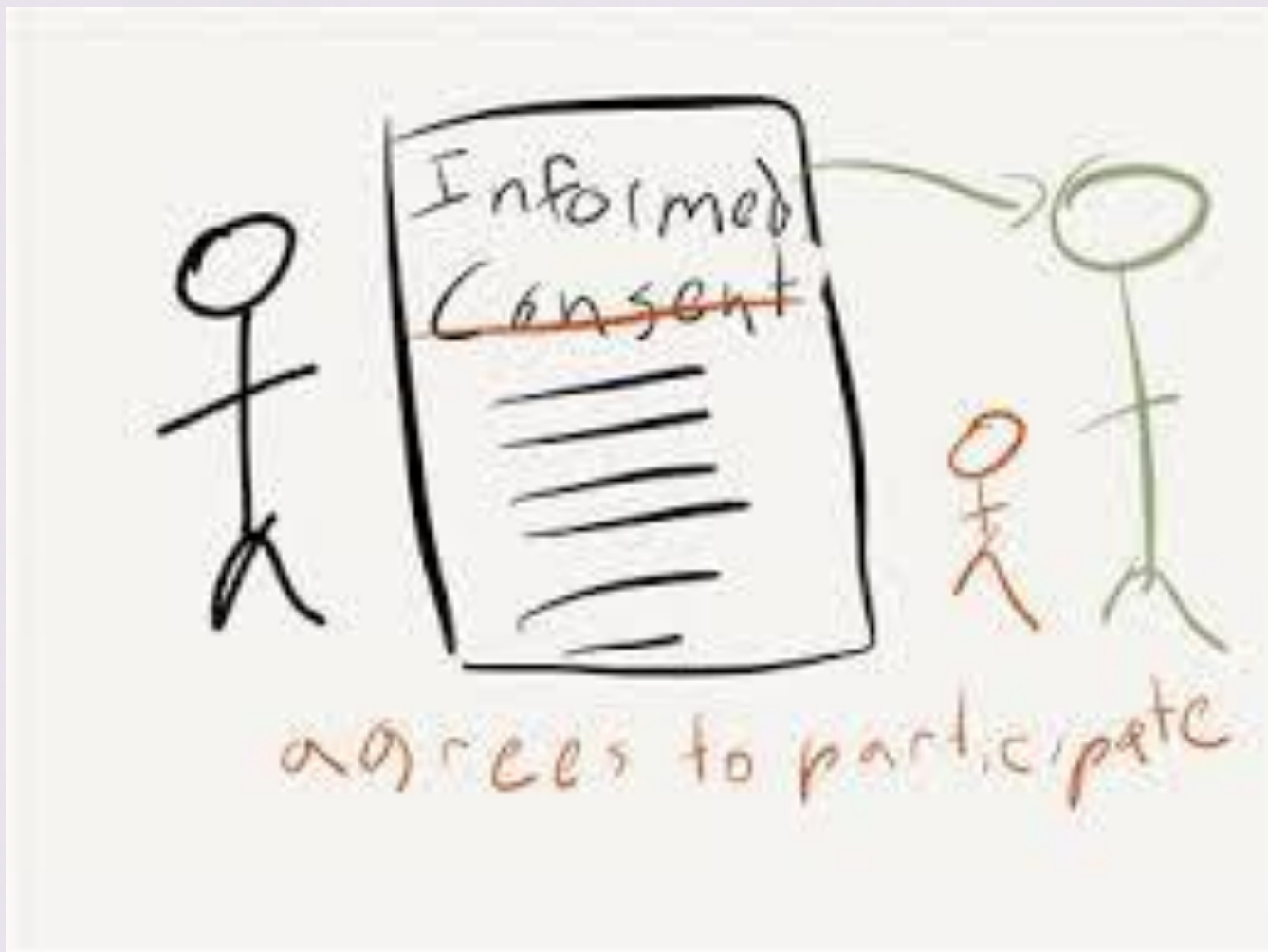
1) Θα διασφαλιστεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων/ουσών

2) Η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική και οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να αποχωρήσουν οποιαδήποτε στιγμή από την έρευνα χωρίς συνέπειες.

3) Τα δεδομένα που θα συλλεγούν θα χρησιμοποιηθούν μόνο για σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας

Προσοχή στη συμμετοχή μαθητών σε συνεντεύξεις/προσωπική επαφή. Απαραίτητη η παρουσία δασκάλου/νηπιαγωγού ή προσωπικού του σχολείου κατά τη διεξαγωγή της έρευνας παιδιών με ερευνητή.

3. Ενήμερη συγκατάθεση των συμμετεχόντων

- Σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες δεοντολογίας, απαραίτητη η εκούσια και ενήμερη συγκατάθεση των συμμετεχόντων.
- Συναίνεση για συμμετοχή στην έρευνα, αφού τα άτομα έχουν ενημερωθεί επαρκώς για
 - το σκοπό της
 - την αναμενόμενη διάρκεια
 - τις διαδικασίες
 - το δικαίωμα απόσυρσης οποιαδήποτε στιγμή και χωρίς οποιεσδήποτε συνέπειες,
 - τους πιθανούς κινδύνους στους οποίους μπορεί να τους εκθέσει η συμμετοχή τους,
 - τις αναμενόμενες ωφέλειες της έρευνας
 - τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να λύσουν απορίες τους σχετικά με την έρευνα
 - τα δικαιώματά τους

- Στην περίπτωση μαθητών, γραπτή συγκατάθεση των γονέων/κηδεμόνων.
 - Σε άτομα < 18 ετών, ενυπόγραφη ενήμερη συγκατάθεση από τους γονείς ή αυτούς που ασκούν γονική μέριμνα.
 - Η αρνητική συναίνεση όχι συγκατάθεση συμμετοχής, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις όπου αυτή η πρακτική αιτιολογείται επαρκώς με τεκμήρια

- Σε πρωτόκολλα χωρών του εξωτερικού, η ύπαρξη συναίνεσης των γονιών
 - δεν ακυρώνει την αναγκαιότητα εξασφάλισης συναίνεσης και από τον ίδιο το μαθητή.
 - η απουσία άρνησης συμμετοχής, όχι συγκατάθεση συμμετοχής για ανήλικα άτομα.

ΝΕΑΡΑ ΑΤΟΜΑ (16-18)

- ***Αυξανόμενη τάση να μην ζητείται συναίνεση γονέων***
 - Δικαιώματα και ευθύνες –Ο νόμος περιορίζει την εξουσία των γονιών σε ώριμα παιδιά
 - Ικανά να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για να λάβουν υπηρεσίες **ΑΛΛΑ** τυγχάνουν προστασίας από συμμετοχή σε αξιολογική έρευνα που στοχεύει να βελτιώσει αυτές τις υπηρεσίες
 - Όταν αντιλαμβάνονται τον αντίκτυπο της συμμετοχής τους, πιο ηθικό να δρουν με βάση τη δική τους συναίνεση, παρά συναίνεση γονιών

- ***Αυτή η προσέγγιση παρέχει στα παιδιά μεγαλύτερη δυνατότητα να εκθέτουν θέσεις/εμπειρίες και αποφύγει τον αποκλεισμό των παιδιών, όταν οι γονείς δεν ανταποκρίνονταν ή θέλουν να ελέγχουν με ποιον μιλά το παιδί τους***

Masson 'Researching children's perspectives: legal issues. In Lewis, and Lindsay, Researching children's perspectives. Buckingham: Open University Press, 2000.

- Να διασφαλιστεί ότι τα νεαρά άτομα (τα οποία μπορεί να είναι ευάλωτα με πολλούς τρόπους) είναι αυτόνομα και ικανά να λάβουν αποφάσεις για τη συμμετοχή τους στην έρευνα, και ότι αντιλαμβάνονται πλήρως τις συνεπαγωγές
- Να συναινέσουν μόνοι τους, εφόσον είναι 'ικανά' (competent).
 - Πότε είναι 'ικανά' τα νεαρά άτομα;
 - Μερικοί οριοθετούν τα παιδιά ως 'ικανά' από την ηλικία των 9.

➤ **Δική μας προσέγγιση: Σε περιπτώσεις που η ικανότητα του παιδιού να δώσει συγκατάθεση τίθεται υπό αμφισβήτηση, πιο ασφαλές να διασφαλιστεί συναίνεση και από παιδί και από γονιό/κηδεμόνα**

Παράδειγμα: Μπορεί μία έρευνα που αφορά στη σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών να διεξαχθεί χωρίς συναίνεση γονέων, εάν υπάρχει έστω και μικρή πιθανότητα γονέας/κηδεμόνας να εμπλέκεται ως θύτης σε περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης;;;

Ι. Στο έντυπο ενημέρωσης γονέα/κηδεμόνα ή συμμετέχοντα ενήλικα θα πρέπει να αναφέρονται τα πιο κάτω:

- 1) Το όνομα του/της ερευνητή/τριας και το όνομα του Φορέα (όνομα Πανεπιστημίου κτλ) κάτω από την εποπτεία του οποίου θα γίνει η έρευνα
- 2) Οι σκοποί, τα πιθανά οφέλη της έρευνας και ο τρόπος συλλογής δεδομένων
- 3) Αναφορά στο ότι:
 - α) η συμμετοχή στην έρευνα είναι εθελοντική και οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να αποχωρήσουν οποιαδήποτε στιγμή χωρίς συνέπειες
 - β) Η έρευνα προϋποθέτει τη σύμφωνη γνώμη του παιδιού ανεξάρτητα από το αν ο/η γονέας/κηδεμόνας έχει δώσει τη συγκατάθεσή του/της για τη συμμετοχή του παιδιού
 - γ) Τα δεδομένα που θα συλλεγούν θα χρησιμοποιηθούν μόνο για σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας και ότι θα ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ασφαλή φύλαξη των δεδομένων της έρευνας
 - δ) Θα διασφαλιστεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων/ουσών
 - ε) Σε περίπτωση προσωπικής συνέντευξης μαθητή/μαθήτριας παρών/ούσα στη συνέντευξη θα βρίσκεται και εκπαιδευτικός του σχολείου
 - στ) Σε περίπτωση μαγνητοφώνησης/βιντεοσκόπησης η χρήση των δεδομένων θα γίνει μόνο για τους σκοπούς της συγκεκριμένης έρευνας
- 4) Ο χρόνος που θα χρειαστεί για τη συλλογή των δεδομένων
- 5) Τα στοιχεία επικοινωνίας με τους/τις ερευνητές/τριες σε περίπτωση που υπάρχουν ερωτήματα/απορίες
- 6) Τα στοιχεία επικοινωνίας με άτομο στον αρμόδιο Φορέα (Πανεπιστήμιο κτλ), που να μην έχει σχέση με τη συγκεκριμένη έρευνα, σε περίπτωση υποβολής παραπόνου ή καταγγελίας (αφορά σε ερευνητές οι οποίοι διεξάγουν έρευνα υπό την εποπτεία Φορέα).

4. Προστασία της ανωνυμίας των συμμετεχόντων

- Ζητήματα εμπιστευτικότητας/ανωνυμίας ξεκάθαρα στους συμμετέχοντες
- Σε συσχέτιση δεδομένων με άτομα (π.χ. όπου χορηγούνται επαναληπτικά (pre-post) εργαλεία συλλογής δεδομένων), η πρόσβαση σε αρχεία να περιορίζεται στα μέλη της ερευνητικής ομάδας.
- Οι συμμετέχοντες δεν θα υποστούν οποιεσδήποτε αρνητικές συνέπειες λόγω της συμμετοχής τους.
 - *Για παράδειγμα, δεν πρέπει να είναι δυνατή η ταυτοποίηση των εκπαιδευτικών με τις απαντήσεις τους σε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο αξιολογεί την αποτελεσματικότητα ή τις ικανότητες μιας προϊστάμενης αρχής (π.χ. Διευθυντική ομάδα σχολείου, επιθεωρητές κλπ).*

- Κάθε μορφή ταυτοποίησης διαγράφεται με το πέρας της διαδικασίας συλλογής δεδομένων, ώστε να καθίσταται αδύνατη σύνδεση δεδομένων με πρόσωπα.
- Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, προσωπικές πληροφορίες δεν χρησιμοποιούνται για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους δόθηκε η ενήμερη συγκατάθεση από συμμετέχοντες.

Γκρίζες ζώνες

Σε περίπτωση που υπάρχουν ηθικά διλήμματα, ο
ερευνητής **παραπέμπεται στην Εθνική Επιτροπή
Βιοηθικής Κύπρου (ΕΕΒΚ)**

Σε περίπτωση που η έρευνα θα διεξαχθεί από εκπαιδευτικούς στα σχολεία όπου εργάζονται και εντάσσεται μέσα στα πλαίσια της εξυπηρέτησης των στόχων του Αναλυτικού Προγράμματος ή/και αξιολόγησης των μαθητών ή/και προσωπικής επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών ή/και σχολικής βελτίωσης/ανάπτυξης,

δεν χρειάζεται υποβολή ΑΣΕ,

αλλά...

- Εάν η έρευνα καταπιαστεί με ευαίσθητα ζητήματα, επικοινωνία με το ΚΕΕΑ.
- Υποχρέωση εκπαιδευτικού ερευνητή να προστατεύσει τους συμμετέχοντες από συνέπειες που θα προκύψουν από άρνηση ή διακοπή συμμετοχής
- Εάν η συμμετοχή συνδεθεί με την προσφορά επιπλέον ωφελημάτων (π.χ. βαθμών), εναλλακτικοί τρόποι με τους οποίους να μπορούν οι μαθητές να αποκομίσουν τα ίδια οφέλη, σε περίπτωση που επιλέξουν να μην συμμετάσχουν.

Ηθική έρευνα με παιδιά

1. Η ηθική έρευνα προϋποθέτει συνεχή αναστοχασμό.
2. Η ηθική στην έρευνα με παιδιά αποτελεί ευθύνη όλων
3. Ο σεβασμός στην αξιοπρέπεια των παιδιών είναι ουσιαστικός.
4. Η ηθική έρευνα ωφελεί τα παιδιά.
5. Τα παιδιά δεν πρέπει να βλάπτονται από τη συμμετοχή τους στην έρευνα.
6. Η έρευνα με παιδιά πρέπει να διακρίνεται από δικαιοσύνη και ισότητα.
7. Η έρευνα πρέπει να διασφαλίσει την ενημερωμένη και συνεχή συναίνεση των παιδιών.

Τα παιδιά

- έχουν αξία και πρέπει να τυγχάνουν αναγνώρισης, σεβασμού και να έχουν φωνή.
- έχουν άποψη και πρέπει να ακούονται, στο πλαίσιο καλοσχεδιασμένης και ηθικής έρευνας.
- εμπλέκονται στην έρευνα, σε συνεργασία με ενήλικες που προσφέρουν υποστήριξη και καθοδήγηση για να τους βοηθήσουν να καθορίσουν τις απόψεις τους και να συμμετάσχουν με ασφαλές τρόπο.

Οι ερευνητές

- ασχολούνται με έρευνα που εστιάζει στην κατανόηση και στη βελτίωση της ζωής των παιδιών, καθώς και του πλαισίου της οικογένειας, του σχολείου και της κοινότητας.
- εμπλέκονται κριτικά με τρεις ηθικές αρχές του σεβασμού, του οφέλους και της δικαιοσύνης και προάγουν τη σημασία του διαλόγου και της αναστοχαστικο-κριτικής προσέγγισης, ως προς πολύπλοκες ηθικές διαστάσεις που προκύπτουν στην έρευνα με παιδιά.

